

EEN GEACCEPTEERDE AANDOENING

Er verschijnen veel boeken over ADHD, maar het leuke van dit boek is dat de auteur het debat rond ADHD van een historische context voorziet. Ook bespreekt hij de huidige situatie en probeert deze te verklaren.

Van zenuwachtig tot hyperactief. Andere kijk op ADHD

TIMO BOLT. UITG. SWB, AMSTERDAM
2010. 160 BLZ. € 19,90

Wie dit boek leest, kan beter geïnformeerd deelnemen aan het ADHD-debat. Misschien helpt het lezen van dit boek om niet meer alleen maar naar elkaar te wijzen als het gaat over de enorme toename van het aantal kinderen (en volwassenen) dat ritalin slikt, maar met elkaar te gaan kijken hoe we als maatschappij met drukke, impulsieve kinderen en kinderen met concentratieproblemen om willen gaan.

Volgens Timo Bolt begint de geschiedenis van ADHD in de medische literatuur rond 1900. Still en Bouman beschreven kinderen met gedragsproblemen en dachten dat die 'een moreel ethisch defect' hadden. In dezelfde periode was er ook aandacht voor 'zenuwachtigheid'. Hiermee werden kinderen gediagnosticeerd die prikkelgevoelig waren. Een advies van psychiater Schreuder (1908) aan ouders was: 'Wees voor alles flink, rustig en beslist, houdt voet bij stuk, zonder hard en streng te zijn'. Dit advies zou ook vandaag nog gegeven kunnen worden. De ingevoerde leerplicht (1900) en de snelle modernisering kregen voor een deel de schuld van de problemen van sommige kinderen. Daarnaast werd ook toen al aan organische en erfelijke factoren gedacht. In 1940 schrijft de latere professor Chorus een proefschrift over 'ongedurige' kinderen. Zijn advies voor de opvoeding van deze kinderen is 'tucht en discipline, vaste en consequente gewoontevorming, klare lijnen in werk en plichten, concrete scherp afgebakende opdrachten met geregelde controle'. Ook dit advies zou

nu, met iets andere woorden, gegeven kunnen worden.

discussie

In de jaren zestig werd het begrip MBD (minimal brain damage) populair voor drukke kinderen. Dit begrip kwam uit Amerika, daar kreeg in de jaren zeventig al twee procent van de kinderen methylfenidaat (ritalin). In Nederland is dan meer aandacht voor de manier van opvoeden van MBD-kinderen. Er moet gezorgd worden voor rust, veiligheid en zekerheid. MBD was een breed begrip, dat niet goed wetenschappelijk onderbouwd kon worden. De term MBD werd in 1980 vervangen door AD(H)D.

In Nederland duurde het nog even voordat deze termen ingeburgerd raakten. Maar langzamerhand wordt er steeds minder over MBD gesproken en meer over ADHD. Vanaf de jaren tachtig neemt in ons land het aantal mensen met een ADHD-diagnose snel toe. De schatting is dat er meer dan 550.000 AD(H)D'ers zijn, met of zonder diagnose. Waarschijnlijk gebruiken nu meer dan 100.000 van hen medicatie.

Voor mij als psychiater was het erg leerzaam om deze historische schets over ADHD en haar voorlopers te lezen. Er is veel gediscussieerd over de vraag wat ADHD precies is, maar deze discussie is nu verstomd. In 1994 en 2001 zijn de criteria ervoor bijgesteld. Kwam ADHD in 1986 volgens het leerboek kinder- en jeugdpsychiatrie voor bij 1-2 procent van de kinderen, nu zou in ieder geval

3-5% van de kinderen ADHD hebben. Maar er zijn nu veel meer kinderen die medicatie gebruiken. In 1986 kwam dat nog maar zelden voor, nu is medicatie een standaardonderdeel van de behandeling.

normale aandoening

In het laatste hoofdstuk probeert Timo Bolt de huidige ADHD-epidemie te verklaren. Opvallend is dat sinds de jaren negentig ADHD in de media gepresenteerd wordt als een 'normale' behandelbare kinderaandoening. ADHD raakte bekend als begrip en ook dat medicatie kon helpen, werd algemeen bekend. Goede resultaten met medicatie maakten de diagnose ADHD extra geloofwaardig. En zorgen er ook voor dat dokters makkelijker medicatie voorschrijven. De farmaceutische industrie promoot actief medicatie bij ADHD. Ook patiëntenverenigingen spelen een rol.

Bolt stelt verder vragen bij het onderwijsbeleid. Honderd jaar geleden gebeurde dat overigens ook al. Dat geldt ook voor het effect dat de modernisering van de samenleving heeft. Wat dat betreft is er ook niets nieuws onder de zon.

Dit boek is een bewerking van Bolts master thesis (2009) waar hij cum laude op afstudeerde. Niet iedere student krijgt het voor elkaar dat zijn afstudeerscriptie in boekvorm uitgegeven wordt. Maar niet iedereen studeert af op een onderwerp dat veel mensen interesseert en waar veel mensen een mening over hebben. Die zouden dit boek gelezen moeten hebben. ■